

MAGYAR AFRIKA TÁRSASÁG
AFRICAN-HUNGARIAN UNION

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR
AHU HUNGARIAN AFRICA-KNOWLEDGE DATABASE

BARTOS-ELEKES, Zsombor – NEMERKÉNYI, Zsombor
A 200 éve született Magyar László térképei / Maps of László Magyar born
200 years ago

Eredeti közlés/Original publication:

Földabrosz – Térképtörténeti Blog, 2018. november 23.

Elektronikus újraközlés/Electronic republication:

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR – 000.003.500

Dátum/Date: 2019. március / March

filename: bartos+nemerkenyi_2018_MagyLaszTerkepei

Az elektronikus újraközlést előkészítette

/The electronic republication prepared by:

B. WALLNER, Erika és/and BIERNACZKY, Szilárd

Hivatkozás erre a dokumentumra/Cite this document

BARTOS-ELEKES, Zsombor – NEMERKÉNYI, Zsombor: A 200 éve született Magyar László térképei / Maps of László Magyar born 200 years ago, *AHU MATT*, 2019, **pp. 1–7. old.**, No. 000.003.500, <http://afrikatudastar.hu>

Eredeti forrás megtalálható/The original source is available:

Az interneten / At the Internet

Megjegyzés / Note:

ellenőrzött és szerkesztett szöveg / controlled and edited text

Kulcsszavak/Key words

magyar Afrika-kutatás, Magyar László térképei, információ, leírás és grafikai mellékletek (térképek)

African research in Hungary, maps of László Magyar, information, description and graphic attachments (maps)

AZ ELSŐ MAGYAR, SZABAD FELHASZNÁLÁSÚ, ELEKTRONIKUS,
ÁGAZATI SZAKMAI KÖNYV-, TANULMÁNY-, CIKK- DOKUMEN-
TUM- és ADAT-TÁR/THE FIRST HUNGARIAN FREE ELECTRONIC
SECTORAL PROFESSIONAL DATABASE FOR BOOKS, STUDIES,
COMMUNICATIONS, DOCUMENTS AND INFORMATIONS

* magyar és idegen – angol, francia, német, orosz, spanyol, olasz és szükség szerint más – nyelveken készült publikációk elektronikus könyvtára/
writings in Hungarian and foreign – English, French, German, Russian,
Spanish, Italian and other – languages

* az adattárban elhelyezett tartalmak szabad megközelítésűek, de olvasásuk vagy letöltésük regisztrációhoz kötött/the materials in the database are free but access or downloading are subject to registration

* Az Afrikai Magyar Egyesület non-profit civil szervezet, amely az oktatók, kutatók, diákok és érdeklődők számára hozta létre ezt az elektronikus adattári szolgáltatását, amelynek célja kettős, mindenekelőtt sokoldalú és gazdag anyagú ismeretekkel elősegíteni a magyar afrikanisztikai kutatásokat, illetve ismeret-igényt, másrészt feltárni az afrikai témájú hazai publikációs tevékenységet teljes dimenziójában a kezdetektől máig./The African-Hungarian Union is a non-profit organisation that has created this electronic database for lecturers, researchers, students and for those interested. The purpose of this database is twofold; on the one hand, we want to enrich the research of Hungarian Africa studies with versatile and plentiful information, on the other hand, we are planning to discover Hungarian publications with African themes in its entirety from the beginning until the present day.

A 200 ÉVE SZÜLETETT MAGYAR LÁSZLÓ TÉRKÉPEI

BARTOS-ELEKES, Zsombor – NEMERKÉNYI, Zsombor

Földabrosz – Térképtörténeti Blog, 2018. november 23.

Magyar László 1818. november 13-án született Szombathelyen, 1843-ban 25 éves korában hagyta el Európát. Hajóskadétként, majd később flottahadnagyként tett ötévnyi tengerész szolgálatát követően 1848-ban érkezett Afrikába. Ezt követően a mai Angola területén élt, mintegy másfél évtizeden át. E területet térképezte, írta le, eredményeit a Magyar Tudományos Akadémiának küldte el, amely 1858-ban tagjai közé választotta. Afrikában, Ponto do Cuio-ban 1864. november 9-én hunyt el.

Születésének bicentenáriuma alkalmából foglaljuk össze ma ismert térképeit és azok változatait. Utalunk a közelmúlt kutatási eredményeire, amely által gyarapodtak ismereteink Magyar László térképező tevékenységéről.

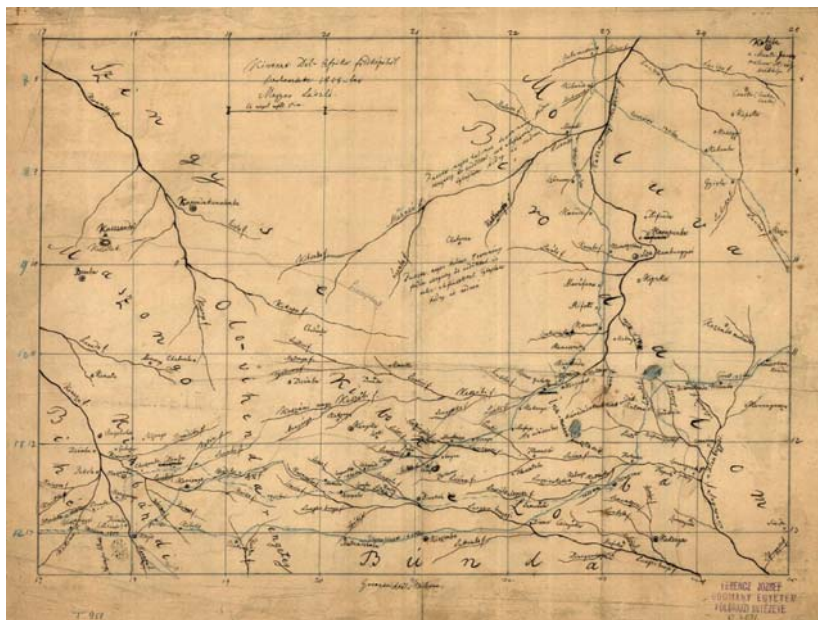
Jelenleg két kéziratos művéről tudunk. Jól ismert térképe a mai Angola partközeli területeit mutatja be; a másik kevésbé ismert, és a mai Angola belső területeit ábrázolja.

A partközeli területet bemutató térkép 1857-ből

Az eredeti, Magyar László-féle kéziratos térkép címe: Dél-Afrika térképe, a 8dik és 15dik szélességi, s a 11dik és 19dik hosszadási fokok között. Készítve Magyar László által 1857 évben. A térképet a szerző elküldte Hunfalvy Jánosnak 1857-ben; azóta Budapesten, a Magyar Tudományos Akadémia Levéltárában őrzik. Mintegy 150 éven keresztül ez volt az egyetlen olyan kéziratos térkép, amelyet egyértelműen Magyar László saját kezű munkájaként tartottak számon.

A Magyar László által, Afrikában rajzolt térkép címe: Kivonat dél-Afrika föld-képéből. Szerkeztetve 1858-ik évben Magyar László utazásaiból. A térképet a szerző 1858-ban elküldte Hunfalvy Jánosnak, aki megjelentetés szándékával tovább küldte Gothába 1859-ben. Ezt követően azonban nyoma veszett: Thirring Gusztáv 1890 táján kereste, de Gothából nemleges választ kapott, így 1937-ben közzétette, hogy a térkép elveszett. Az elveszett térképet jelen szöveg szerzőpárosa találta meg 2011-ben, a gothai Perthes-gyűjteményben.

Hunfalvy János, amíg nála volt az előbbieken ismertetett kéziratos térkép, egy kéziratos másolatot készített róla Kivonat Dél-Afrika földképéből címmel. Sajnálatos módon ennek tényét sem szakmai fórumokon, sem máshol nem közölte. 1910 körül egy budapesti antikváriumban találta és mentette meg a térképet Cholnoky Jenő, aki munkahelyének (Ferenc József Tudományegyetem, Kolozsvár) térképtárába helyezte el, anélkül azonban, hogy erről hírt adott volna. E térképgyűjtemény anyaga évtizedeken keresztül ismeretlen helyen volt, majd az előkerült gyűjteményben (kolozsvári Cholnoky Jenő Térképtár) azonosította az elveszettnek hitt térképet jelen szöveg szerzőpárosa 2007-ben.

**Magyar László 1858-as térképének kolozsvári változata
(Cholnoky Jenő Térképtár, Kolozsvár, 10-0551)**

A Gothába elküldött térkép felhasználásával, Bruno Hassenstein litográfiai átdolgozásában August Petermann tett közzé egy nyomtatott térképet a Petermanns Geographische Mittheilungenben. A kolozsvári térkép 2007-es megtalálásáig, vagyis az eredeti kéziratos térkép hiányában, csak ezen térkép alapján lehetett feltételezni, hogy Magyar Angola a belső területeiről is készített térképet.

Magyar László térképei olyan afrikai területeket ábrázolnak, amelyekről addig nem készült térkép. Nagyjából egy időben járt Angolában, és térképezett olyan felfedezőkkal, mint a skót David Livingstone (1813–1873) vagy a portugál António da Silva Porto (1817–1890). De míg azok inkább egy útvonal mentén haladtak, addig Magyar László, ottani lakosként sokkal szélesebb és mélyebb áttekintéssel rendelkezett az országról. Magyar munkásságának nemzetközi ismertsége a kiadott térképváltozatokon alapszik. A partközeli területeket bemutató térképét az itthoni és külföldi kutatók a kiadott fakszimile alapján is ismerik; a belső területekről szóló, nemrég megtalált térkép nyomtatott változatban történő kiadása még nem történt meg, e bejegyzéssel hívjuk fel a figyelmet ennek fontosságára.

Irodalom

BARTOS-ELEKES Zsombor: *A kolozsvári Cholnoky Jenő Térkép-tár bemutatása*. In: Erdélyi Gyopár 2007/3. 16–17.

MAGYAR László: *Magyar László délafrikai utazásai 1849–57 években*. A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából sajtó alá egyengette és jegyzésekkel ellátta Hunfalvy János. Pest, 1859. MAGYAR László: *Reisen in Süd-Afrika in den Jahren 1849 bis 1857*. Pesth, Leipzig, 1859.

MAGYAR László – PETERMANN, August: *Originalkarte von Ladislaus Magyar' Reisen in Central Afrika 1850, 1851 und 1855*. In: Petermanns Geographische Mittheilungen. 10. tábla.

MAGYAR László: *Afrikai királyságok a XIX. század közepén*. Fakszimile térkép. Budapest, 1993.

NEMERKÉNYI Zsombor: *Magyar László megkerült régi-új kéz-iratos térképe*. In: *Geodézia és Kartográfia* 2007/8–9. 52–55.

NEMERKÉNYI Zsombor: *Magyar László térképészeti munkájának összehasonlító elemzése*. Doktori értekezés. 13–27.

NEMERKÉNYI Zsombor – BARTOS-ELEKES Zsombor: *Magyar László térképei Kolozsvártól Gotháig*. In: *Geodézia és Kartográfia* 65/5–6. 13–18.